

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий інститут муніципального управління
та міського господарства
Кафедра Інформаційної діяльності та документознавства**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту

 В.Б. Кисельов

«28» січня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ТЕОРІЇ КОМУНІКАЦІЇ

за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

спеціалізації «Документознавство та інформаційна діяльність»

**Навчально-науковий інститут муніципального управління та міського
господарства**

Київ - 2020 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни “Основи теорії комунікації” складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» ступеня вищої освіти «бакалавр», за денною та заочною формою навчання.

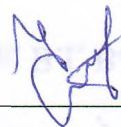
Розробники програми:

Кобиліна Ю. М. – старший викладач кафедри інформаційної діяльності та документознавства

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри Інформаційної діяльності та документознавства

Протокол від «27» січня 2020 року № 6

В.о. завідувача кафедри інформаційної діяльності та документознавства

Ю.В. Данькевич

1. Програма навчальної дисципліни

Програму навчальної дисципліни «Основи теорії комунікації» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців за ступенем вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

«Основи теорії комунікації» є наукова і навчальна дисципліна, що є складовою частиною дисциплін циклу професійно-практичної підготовки. Її вивчення передбачає розв'язання завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців з інформаційної діяльності та документознавства.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні положення та практичні питання опанування системи знань про теорію комунікації та особливості виникнення і розвитку різних теорій комунікацій; комунікацію як складову комунікаційної діяльності документознавців, сучасні мовленнєві теорії комунікації.

Об'єктом її вивчення виступають різні види комунікації в системі фундаментальної професійної підготовки фахівців з інформаційної діяльності та документознавства.

Суб'єктом її вивчення є учасники процесів, які беруть участь реалізації засад основ теорії комунікації як особливої галузі.

Головне завдання курсу полягає у формуванні уявлення про сутність і характер комунікаційних процесів в інформаційному суспільстві, механізми комунікації у сучасних засобах комунікації; надання студентам знання про основні моделі комунікації, про спосіб організації комунікації в суспільстві.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Основи теорії комунікації» пов'язана з навчальними дисциплінами «Мовленнєві комунікації», «Документно-інформаційні комунікації», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Документознавство». Ці та інші дисципліни складають наукове підґрунтя фундаментальної професійної підготовки фахівців з інформаційної діяльності та документознавства.

Таким чином, дисципліна «Основи теорії комунікації» має зв'язок з іншими навчальними дисциплінами, які обґрунтовують загальні закономірності комунікаційної діяльності органів публічної влади. Ґрунтуючись на знання інших дисциплін, вона у свою чергу, доповнює і розвиває ці дисципліни.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Теоретико-методологічні основи теорії комунікації.
2. Структура та види комунікації.
3. Методичні основи дослідження комунікативних процесів.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – розкриття змісту основних теоретичних концепцій і термінів, які використовуються в сучасній теорії комунікацій, формування у студентів уявлення про основні дослідницькі підходи до

вивчення даного проблемного поля, надання знання про практичне застосування і використання методики і основних методів соціологічного вивчення процесів масової комунікації.

Під час вивчення дисципліни особлива увага приділяється формуванню здатностей до опанування сучасної системи лінгвопсихологічних, соціолінгвістичних, та прагмалінгвістичних знань про структуру, закономірності та важливі явища комунікації; розуміння й аналіз особливостей і правил поведінки у різних комунікативних ситуаціях, набуття ефективних умінь спілкування, в першу чергу, в контекстах міжмовного (міжкультурного) спілкування.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи теорії комунікації» визначено:

- системне викладення основних тем та проблем теорії сучасної комунікації, оволодіння й необхідними поняттями та термінологією;
- висвітлення поняття комунікативного процесу та його складників; опис видів, аспектів, сфер та функцій комунікації;
- оволодіння інформацією щодо особливостей використання мови як коду та шляхи підвищення ефективності спілкування;
- розвиток розуміння тексту як соціально-психологічного феномена;
- формування умінь аналізу дискурсу як соціальної інтеракції, структури та процесу; засвоєння знань про інституційні види дискурсу та їхні особливості;
- оволодіння системою знань про особливості функціонування мовних, психокультурних ресурсів у дискурсі;
- дослідження проблематики етноспецифіки сучасної комунікації

Завдання вивчення навчальної дисципліни та система знань і умінь дозволяють визначити необхідний рівень оволодіння навчальним матеріалом та розробити засоби діагностики навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- система понять теорії комунікації;
- основні складники комунікативного процесу, їхня структура та роль у вербальній комунікації;
- парадигма ролей/позицій комунікантів як учасників комунікативного процесу;
- особливості спілкування, правила оптимальної поведінки в комунікативних ситуаціях спілкування;
- система комунікативних ресурсів, якими користуються мовці для створення, передачі та сприйняття повідомлень;
- роль невербальних засобів у спілкуванні; основні види комунікативних дискурсів та їхні провідні характеристики

уміти:

- виокремлювати компоненти комунікативного акту як структури та його категорії;
- варіювати комунікативними ролями, когезія, когеренція, метакомунікативні маркери, дейксис дискурсу, комунікативними стратегіями та розуміти їхні експоненти;
- аналізувати найбільш поширені види комунікативних дискурсів;
- ідентифікувати етноспецифічні явища комунікації, які здатні породжувати непорозуміння/конфлікт у процесі міжкультурної комунікації, аналізувати проблемні ситуації міжкультурного спілкування;
- препарувати усний та писемний дискурс, виокремлюючи в ньому труднощі розуміння у процесі моно- та полімовної комунікації.

На вивчення навчальної дисципліни «Основи теорії комунікації» заплановано: 120 годин, 4 кредити ECTS, з них: 34 годин лекцій, 50 годин практичних занять, 36 годин самостійної роботи.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри інформаційної діяльності та документознавства, які безпосередньо проводять заняття.

Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні основи теорії комунікації

Тема 1. Теорія мовленнєвої комунікації як наука і навчальна дисципліна. Класифікація форм мовного спілкування

Поняття “спілкування”, “комунікація”, “мовна діяльність”. Онтологічний аспект: біологічні, соціальні, етнічні, психологічні фактори комунікації. Комунікація як об’єкт дослідження. Основні складові соціальної комунікації. Методологічні основи комунікації: біхевіоризм, символічний інтеракціонізм, феноменалізм, функціональний підхід, структуралізм, технологічний детермінізм тощо. Прагматичні аспекти комунікації. Компоненти комунікативного акту, пов’язані з учасниками спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Комунікативні інтенції, стратегії мовленнєвого спілкування. Мовна і комунікативна компетенція. Комунікативний кодекс. Витоки та основні етапи розвитку теорії комунікації. Генезис масових комунікацій. Комунікативні революції (розвиток писемності, виготовлення печатного станка, використання електронних мас-медіа). Телевізійний етап розвитку комунікації. Віртуальна комунікація як особливий вид комунікації який характеризується поєднаннями процесів передавання та отримання інформації у просторі і часі. Джерела і основні

парадигми соціальних комунікацій. Параметри і стратифікація комунікативної ситуації. Комуніканти, їхня типологія. Проблема структури особистості комуніканта. Мовна й комунікативна компетенції комунікантів.

Тема 2. Теорії інформації і моделі комунікацій

Класична парадигма комунікацій (Г. Ласуел). Нова комунікативна стратегія. Функціональний підхід в дослідженні сутності масової інформації. Теорія масового суспільства. Критична теорія. Теорія гегемонії масової комунікації. Теорія егалітарної масової комунікації. Концепція вільного потоку інформації. Культурологічна теорія комунікації. Теорія комунікативної компетенції. Теорія мінімального пізнання. Комунікативний процес і його структура. Модель Шенона-Вівера. Модель Н'юкома. Модель Ско. Модель Барта. Особливості комунікації в мистецтві. Моделі масової комунікації. Лідери громадської думки. Пропагандистські моделі. Контрпропагандистські моделі. Модель "спіраль мовчання". Модель телевізійної комунікації. Прикладні моделі комунікації. Релігійна комунікацій. Ділова комунікація. Рекламна комунікація. Теорія аргументації. Моделі мовного знака як підгрунтя комунікативного моделювання. Модель комунікативного знака К. Блера. Інформаційно-технічні моделі комунікації. Комунікативна модель Р.О. Якобсона. Семіотична модель художньої комунікації Ю.М. Лотмана. Прагмалінгвістичні моделі комунікації. Діалогічна модель комунікації

Розділ 2. Структура та види комунікації

Тема 3. Типи, види, функції комунікацій

Масові, локальні комунікації, комунікації середнього рівня. Внутрішні і зовнішні комунікації. Безпосередні (прямі). Опосередковані комунікації. Активні і пасивні комунікації. Випадкові і організовані комунікації. Види комунікацій. Вербальні і невербальні; вертикальні і горизонтальні комунікації. Реклама як вид комунікації. Функції комунікації. Радіо, телебачення, телеграф, телефон, комп'ютер як засоби комунікації. Міжособові і масові комунікації. Моделі і структурні компоненти комунікації. Уявлення про комунікацію як про процес і структуру. Структура міжособової, спеціалізованої і масової комунікації. Сучасні соціальні інтернет-мережі як засіб масової комунікації.

Тема 4. Семіотика комунікацій

Знакова теорія. Поняття знаку. Типологія знаків. Знак і система знаків. Символьна комунікація. Соціальні символи. Зміст і засоби мовної комунікації. Варіативність мови (лінгвістична, інформаційно-змістовна, комунікативна). Синтактика, семантика, прагматика. Семіотичні особливості різних комунікативних систем. Семіосоціологічна концепція комунікації. Текст (повідомлення) як знакова форма мовної комунікації. Комунікативні реєстри. Контекст комунікативної ситуації. Канал комунікації.

Комунікативний шум. Мовленнєвий вплив. Проблеми теорії мовленнєвого впливу. Нейролінгвістичне програмування: становлення і принципи. Техніки нейролінгвістичного програмування

Тема 5. Вербальна і невербальна комунікація

Мовне спілкування як спосіб комунікації. Функції мови. Форми мовної комунікації. Усна комунікація, писемна комунікація. Порівняння вербальної і невербальної комунікації. Проксеміка, кінесіка та інші науки, які вивчають невербальне комунікацію. Пара- і екстралінгвістичні особливості невербальної комунікації. Простір фізичний і простір комунікативний. Міміка і погляд. Жести. Організація простору і часу комунікаційного процесу. Пози і хода. Контакт очей. Використання невербальної комунікації в театрі і політиці. Конфліктна ситуації, етапи її розвитку. Типи конфліктів і способи їх вирішення. Роль людської індивідуальності у процесі нейтралізації конфліктів.

Розділ 3. Методичні основи дослідження комунікативних процесів

Тема 6. Методи дослідження комунікацій

Загальнонаукові принципи вивчення соціальної комунікації: історичний, структурний, функціональний, системний тощо. Конкретні методи аналізу соціальної комунікації: кореляційний, факторний, дисперсійний. Види аналізу за допомогою методів статистики. Соціологічні методи збору інформації про функціонування комунікації. Семіотичний аналіз. Контент-аналіз. Прагматичний аналіз. Мотиваційний аналіз. Аналіз політичних текстів. Методика аналізу усного діалогічного спілкування. Методика аналізу комунікативної ситуації в аспекті діалогічності її складників. Методики когнітивного картування тексту та дискурсу.

Тема 7. Комунікативний дискурс та форми дискусії у системі ділової комунікації

Поняття дискурсу. Приклади основних комунікативних дискурсів. Ритуальний дискурс. Теле- і радіодискурс. Літературний дискурс. Етикетний дискурс. Міфологічний дискурс. Казковий дискурс. Тоталітарний дискурс. Проблема типології дискурсу за сферою спілкування Непрямий мовленнєвий акт. Імпліцитна інформація в комунікативних актах. Зіставлення пресу позицій та інших типів імпліцитної інформації. Стиль спілкування. Мовна особистість у комунікації. Усне і писемне спілкування. Функціональний стиль мовлення. Комунікативно-риторичні якості мовлення. Етикет мовленнєвого спілкування. Регістр як категорія комунікації. Дискурсологія як лінгвістична дисципліна. Об'єкт і предмет дискурсології. Дискурс-аналіз: передумови, завдання та проблематика Форми проведення дискусії. Культура мовлення під час дискусії. Прийоми активізації уваги слухачів. Правила спілкування мовця і слухача. Полемічна майстерність. Ділові засідання. Види нарад (інформаційна, оперативна, виробнича). Підготовка до наради.

Дотримання регламенту. Рішення. Правила спілкування учасників наради.

Тема 8. Комунікація в різних сферах суспільного життя

Зв'язки з громадкістю (PR) як вид комунікації. Комунікація в державних і громадських структурах. Комунікація в економічній, виробничій і комерційній сферах. Роль комунікації в корпоративній діяльності. Комунікації в різних галузях соціальної сфери: освіта, культура, охорона здоров'я, спорт тощо. Офісна комунікація. Особливості рекламної комунікації. Комунікація в кризових і конфліктних ситуаціях. Протестна комунікація. Особливості здійснення вуличних комунікацій. Стихийні комунікації і процеси обміну інформацією. Комунікативна взаємодія – інтеракція. Головні аксіоми комунікативної взаємодії. Типи комунікативної взаємодії. Умотивованість й інтенційність комунікативної взаємодії. Проблема стратегій і тактик комуні кантів. Комунікативний кодекс. Закони і правила комунікативної взаємодії.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 4 (д.ф.н.) Кількість кредитів ECTS – 5 (з.ф.н.)	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	нормативна	
Кількість розділів – 3	Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120 (д.ф.н.) Загальна кількість годин – 150 (з.ф.н.)		2-й	2-й
		Семестр	
		4-й	4-й
	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Лекції	
		34 год.	8 год.
		Семінарські	
		50 год.	12 год.
		Практичні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		36 год.	130 год.
	Вид контролю:		
	екзамен		

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	Всього	у тому числі				Всього	у тому числі			
		л	п	сем.	с.р.		л	п	сем.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи теорії комунікації										
Тема 1. Теорія мовленнєвої комунікації як наука і навчальна дисципліна. Класифікація форм мовного спілкування	15	4	-	6	5	19	1	-	1	17
Тема 2. Теорії інформації і моделі комунікацій	15	4	-	6	5	19	1	-	1	17
Разом за розділом 1	30	8	-	12	10	38	2	-	2	34
Розділ 2. Структура та види комунікації										
Тема 3. Типи, види, функції комунікацій	15	4	-	7	4	19	1	-	2	16
Тема 4. Семіотика комунікацій	15	4	-	6	5	18	1	-	1	16
Тема 5. Вербальна і невербальна комунікація	15	4	-	6	5	18	1	-	1	16
Разом за розділом 2	45	12	-	19	14	55	3	-	4	48
Розділ 3. Методичні основи дослідження комунікативних процесів										
Тема 6. Методи дослідження комунікацій	15	4	-	7	4	19	1	-	2	16
Тема 7. Комунікативний дискурс та форми дискусії у системі ділової комунікації	15	5	-	6	4	19	1	-	2	16
Тема 8. Комунікація в різних сферах суспільного життя	15	5	-	6	4	19	1	-	2	16
Разом за розділом 3	45	14	-	19	12	57	3	-	6	48
Екзамен										
Усього годин	120	34	-	50	36	150	8	-	12	130

4. Плани семінарських та практичних занять

Тема 1. Теорія мовленнєвої комунікації як наука і навчальна дисципліна. Класифікація форм мовного спілкування

1. Комунікація як об'єкт дослідження. Основні складові соціальної комунікації.
2. Методологічні основи комунікації: біхевіоризм, символічний інтеракціонізм, феноменалізм, функціональний підхід,

структуралізм, технологічний детермінізм тощо.

3. Компоненти комунікативного акту, пов'язані з учасниками спілкування.
4. Комунікативні революції (розвиток писемності, виготовлення печатного станка, використання електронних мас-медіа).
5. Віртуальна комунікація як особливий вид комунікації який характеризується поєднаннями процесів передавання та отримання інформації у просторі і часі.

Література: основна [1; 2; 6; 17; 19; 21];
додаткова [7; 12; 16]

Тема 2. Теорії інформації і моделі комунікацій

1. Комунікативний процес і його структура.
2. Прикладні моделі комунікації.
3. Ділова комунікація.
4. Інформаційно-технічні моделі комунікації.
5. Прагмалінгвістичні моделі комунікації. Діалогічна модель комунікації

Література: основна [2; 6; 9; 10; 13; 17];
додаткова [1; 8; 15]

Тема 3. Типи, види, функції комунікацій

1. Масові, локальні комунікації, комунікації середнього рівня.
2. Радіо, телебачення, телеграф, телефон, комп'ютер як засоби комунікації.
3. Моделі і структурні компоненти комунікації.
4. Структура міжособової, спеціалізованої і масової комунікації.
5. Сучасні соціальні інтернет-мережі як засіб масової комунікації.

Література: основна [1; 9; 13; 15; 17; 21];
додаткова [3; 9; 17]

Тема 4. Семіотика комунікацій

1. Символьна комунікація. Зміст і засоби мовної комунікації.
2. Синтактика, семантика, прагматика.
3. Текст (повідомлення) як знакова форма мовної комунікації. Комунікативні регістри.
4. Контекст комунікативної ситуації.
5. Проблеми теорії мовленнєвого впливу.

Література: основна [1; 6; 9; 13; 15; 17];
додаткова [2; 11; 17]

Тема 5. Вербальна і невербальна комунікація

1. Мовне спілкування як спосіб комунікації. Функції мови. Форми

мовної комунікації.

2. Усна комунікація, писемна комунікація.
3. Порівняння вербальної і невербальної комунікації. Їх складові.
4. Конфліктна ситуації, етапи її розвитку. Типи конфліктів і способи їх вирішення.
5. Роль людської індивідуальності у процесі нейтралізації конфліктів.

Література: основна [5; 8; 12; 13; 16; 18];
додаткова [3; 10; 17]

Тема 6. Методи дослідження комунікацій

1. Загальнонаукові принципи вивчення соціальної комунікації: історичний, структурний, функціональний, системний тощо.
2. Конкретні методи аналізу соціальної комунікації: кореляційний, факторний, дисперсійний.
3. Види аналізу за допомогою методів статистики.
4. Методика аналізу комунікативної ситуації в аспекті діалогічності її складників.
5. Методики когнітивного картування тексту та дискурсу.

Література: основна [3; 7; 8; 13; 15; 21];
додаткова [3; 12; 17]

Тема 7. Комунікативний дискурс та форми дискусії у системі ділової комунікації

1. Аналіз основних комунікативних дискурсів.
2. Проблема типології дискурсу за сферою спілкування
3. Мовна особистість у комунікації.
4. Комунікативно-риторичні якості мовлення. Етикет мовленнєвого спілкування.
5. Ділові засідання. Види нарад (інформаційна, оперативна, виробнича). Підготовка до наради. Дотримання регламенту. Рішення. Правила спілкування учасників наради.

Література: основна [5; 8; 12; 13; 16; 18];
додаткова [3; 10; 17]

Тема 8. Комунікація в різних сферах суспільного життя

1. Зв'язки з громадкістю (PR) як вид комунікації.
2. Комунікація в державних і громадських структурах.
3. Комунікація в економічній, виробничій і комерційній сферах.
4. Роль комунікації в корпоративній діяльності.
5. Типи комунікативної взаємодії. Закони і правила комунікативної взаємодії.

Література: основна [3; 7; 8; 13; 15; 21];
додаткова [1; 9; 17]

5. Завдання самостійної роботи

1. Дати визначення поняття “комунікація”.
2. Охарактеризувати базові поняття комунікативної лінгвістики.
3. Моделі комунікації.
4. Висвітлити сутність комунікативної діяльності..
5. Окреслити основні ознаки найважливіших форм спілкування.
6. Пояснити сутність комунікативного акту та його складових.
7. Закони успішної комунікації.
8. Охарактеризувати основні невербальні компоненти комунікативної діяльності.
9. Висвітлити зв'язок мови, культури та мовлення.
10. Визначити предмет та об'єкт міжкультурної комунікації.
11. Новітні здобутки вітчизняних та зарубіжних лінгвістів у комунікативній лінгвістиці.
12. Антропосоціогенез і соціальна комунікація: еволюція засобів і способів спілкування.
13. Комунікативні проблематика в християнській та новоевропейській культурі.
14. Прикладні моделі комунікацій у вітчизняній та європейській соціології (М. Бахтін, Ю. Лотман, З. Фрейд, Ж.К. Леві-Стросс, М. Фуко та ін.).
15. Семіотика.
16. Синтактика, семантика, прагматика, їх зв'язок з теорією комунікацій
17. Психологічні вправи й тренінги для розвитку навичок ефективної усної комунікації
18. Ділове листування як різновид письмової комунікації.
19. Інформативність як ситуативна зумовленість ділової письмової комунікації через листи.
20. Порівняння вербальної та невербальної комунікації.
21. Специфіка досліджень міжособистісних комунікацій у різних філософських контекстах (філософські та прикладні моделі).
22. Співвідношення понять «прагматика» й «прагматизм» у соціальній філософії.
23. Осмислення цих понять із погляду теорії комунікацій.
24. Аналіз моделей масових комунікацій із погляду ефективності та неефективності.
25. Особливості маркетингових комунікацій.
26. Реклама як комунікація.
27. Аналіз політичних конфліктів як комунікативних актів. Їх оцінка сучасників та наступників.
28. Витоки та еволюція публічної комунікації: від давнини до сучасності.
29. Позитивні та негативні наслідки взаємодії культур.
30. Типи сприйняття міжкультурних відмінностей.

31. Поняття дискурсу та загальна характеристика літературного та міфологічного дискурсу.
32. Зв'язки з громадкістю (PR) як вид комунікації.
33. Комунікація в державних і громадських структурах.
34. Комунікація в економічній, виробничій і комерційній сферах.
35. Комунікації в різних галузях соціальної сфери: освіта, культура, охорона здоров'я, спорт тощо.
36. Офісна комунікація.
37. Особливості рекламної комунікації.
38. Комунікація в кризових і конфліктних ситуаціях.
39. Протестна комунікація. Особливості здійснення вуличних комунікацій.
40. Стихійні комунікації і процеси обміну інформацією.

Форми контролю самостійної роботи студентів

З метою організації самостійної роботи та забезпечення її ефективності студентам надається можливість виконання різноманітних творчих завдань. Підготовка цих завдань сприяє кращому засвоєнню теоретичного матеріалу та набуття конкретних практичних навичок щодо комунікативного процесу, складання, засвідчення та оформлення окремих типів комунікативних актів тощо. Передбачається п'ять видів самостійної роботи, а саме:

1. реферат;
2. укладання міні словника термінів;
3. складання тестових питань з окремих тем дисципліни;
4. складання кросвордів з термінів, які стосуються основ теорії комунікації;
5. складання різних видів комунікативних повідомлень.

У процесі самостійної роботи студент обирає собі тему реферату, яку погоджує з викладачем. Для написання реферату вивчається рекомендована для самостійної роботи література, а також література з обраної теми, яку студент знаходить в бібліотеці. Відповідно до поставленої мети визначаються завдання (окремі питання, що допомагають розкрити тему роботи). Підготовлений та належним чином оформлений реферат студент захищає на практичному занятті, коротко викладаючи його зміст та відповідаючи на питання інших студентів та викладача по темі реферату.

Загальна сума балів, яку студент може отримати за належним чином виконану роботу, дорівнює 10.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання передбачає поглиблене опрацювання окремих питань курсу відповідно до тематики дисципліни. Індивідуальна робота виконується студентом шляхом визначення низки питань для поглиблення вивчення, ознайомлення із методикою типології й класифікації

моніторингових досліджень в системі основ теорії комунікації, характеристиками та механізми застосування комунікаційних ресурсів, які фахівець має набувати й використовувати у своїй діяльності. Студент має здійснити необхідні процедури щодо оперативного оцінювання необхідних типів та обсягів ресурсів для проведення комунікаційної діяльності.

Студент повинен виявляти достовірні факти про стан та об'єкт моніторингу основ теорії комунікації, коректно їх інтерпретувати та формувати прогнози подальшої поведінки. А також підготувати індивідуальну роботу за визначеним завданням.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Методології та методики аналізу.

Три наукові парадигми: 1) порівняльно-історична (контрактивна, зіставна) парадигма, яка ґрунтується на порівняльно-історичному методі і властива лінгвістичним дослідженням XIX ст.; 2) системно-структурна парадигма, основою якої стає слово з усіма його аспектами у межах мовної системи; 3) антропоцентрична парадигму, що ґрунтується на дослідженні того, що відбулося і нині відбувається з мовою та інтерпретованим людиною світом з позиції самої людини.

2. Погляди В.З.Дем'янка: тенденція виокремлення у мовознавстві XX – XXI ст. домінуючих лінгвістичних теорій, а саме:

- 1) генеративної лінгвістики;
- 2) функціональної лінгвістики;
- 3) теорії прототипів;
- 4) лінгвістики тексту або дискурсивну лінгвістику;
- 5) комунікативну лінгвістику;
- 6) когнітивна лінгвіста.

3. Парадигмальний простір дослідження в сучасній комунікативній лінгвістиці, нові орієнтири:

- 1) комунікативно-прагматичний напрям,
- 2) когнітивно-дискурсивний напрям,
- 3) когнітивно-семіотичний напрям.

У межах кожного – ономасіологічний, семасіологічний, функціональний, лінгвікогнітивний та лінгвокультурологічний підходи до вивчення семантичного, синтаксичного.

4. “Основи комунікативної лінгвістики” Ф.С. Бацевіча, “Теорію комунікації” Г.Г. Почепцова та ін.

5. Комунікативно-прагматичним аспектом дослідження тексту (І.М.Колєгаєва).

6. Когнітивно-дискурсивна парадигма вивчення різних аспектів мовних та мовленнєвих одиниць: здобутки європейських та американських лінгвістів у сфері когнітології (Д. Лакофф).

7. Розробки підґрунтя теорії значення, образності, референції та номінації в роботах вітчизняних учених Н.Д. Арутюнової, О.С. Кубрякової, О.О. Уфимцевої.

8. Основа лінгвістичних досліджень у межах когнітивно-дискурсивної парадигми – дискурс, який розглядається не лише як текст, а як комунікативна дія в комунікації, де поєднується вербальне і невербальне, а також психологічні, соціальні, культурні та інші компоненти.

9. Когнітивно-дискурсивний аналіз для вивчення різномовних інформаційних потоків, які відображаються різні мовні картини світу.

10. У площині когнітивно-дискурсивної парадигми – концептуальний аналіз художнього тексту або текстових концептів тощо.

11. Розробка когнітивно-дискурсивного напрямку досліджень в Україні науковими школами О.П. Воробйова, А.Е. Левицького, О.О. Селіванова, С.А.Жаботинської.

12. Поєднання теоретичних доробків когнітивної лінгвістики та семіотичної теорії: виникнення когнітивно-семіотичної парадигми.

13. Когнітивно-семіотична парадигма дослідження: семіотичний аспект мовної одиниці вивчається на основі її комунікативної значущості (Л.І. Белехова).

14. Лінгвокультурологічний підхід до вивчення семантики у межах когнітивно-семіотичної парадигми (А.В. Красних, В.М. Телія, В.О. Маслова та ін.)

15. Провести аналіз та порівняння результатів досліджень вітчизняних й іноземних дослідників з основ теорії комунікації.

7. Засоби оцінювання

Реалізація навчально-виховних завдань потребує комплексного використання різноманітних методів навчання, які мають забезпечити взаємопов'язану та цілеспрямовану діяльність педагога й студентів. Методи навчання реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Вони мають забезпечити взаємозв'язок трьох компонентів: мотиваційного, організаційно-ділового і контрольного-оцінного. У першому випадку треба використовувати методи, спрямовані на формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності. У групі організаційно-ділового компоненту виділяють методи організації і забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивний, дедуктивний, репродуктивного та пошукового характеру). Такі методи називають словесними, наочними і практичними. У групі контрольного-оцінного компонента визначають методи пов'язані з контролем за навчальною діяльністю студентів.

До словесних методів навчання належать: розповідь, пояснення, бесіда, лекція. Ці методи використовуються під час лекційних та семінарських занять з дисципліни «Основи теорії комунікації».

Розповідь – це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форму розкриття навчального матеріалу з метою спонукання студентів до створення в уяві певного образу.

Пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого педагог розкриває сутність певного явища, закону, процесу. Він ґрунтується не

стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентів.

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду студентів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних. З цього погляду виділяють два види бесіди: евристичну й репродуктивну. За місцем у навчальному процесі розрізняють вступну, поточну й підсумкову бесіди.

Лекція – це метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації та ілюстрації. При цьому варто зауважити, що ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Демонстрація – це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у натурі, динаміці.

Ілюстрація – метод навчання, за допомогою якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлини, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Досить суттєвим у використанні наочних методів навчання є володіння технологією і технікою виготовлення й використання засобів демонстрації та ілюстрації. Особливої уваги потребує використання технічних засобів навчання, й зокрема комп'ютерної техніки. Зазначений метод відіграє значну роль у процесі організації самостійної роботи студентів.

Під час виконання самостійної роботи використовуються інтерактивні методи навчання (робота у малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань). Окрім того з метою активізації розумової діяльності студентів застосовуються: проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий метод.

Проблемний виклад передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу студентам у виділенні та «прийнятті» проблемного завдання, використанні словесних методів (лекції, пояснення) для активізації мисленнєвої діяльності студентів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації.

Частково-пошуковий метод включає студентів у пошук шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавального завдання. Для забезпечення дієвості цього методу необхідно створити проблемну ситуацію і спонукати студентів до розуміння і «прийняття» пізнавального завдання; керувати ходом пошукової мисленнєвої діяльності студентів з використанням системи логічно вмотивованих запитань; стимулювати і схвалювати пізнавальну діяльність студентів у процесі розв'язання навчальних завдань; аналізувати успіхи і помилки, труднощі.

Контроль набутих студентами знань відбувається під час традиційного

опитування на практичних заняттях, де знання оцінюються за п'ятибальною шкалою. З метою оцінювання знань використовуються також відкриті та закриті тестові запитання. Для зручності блок тестів з однієї теми повинен складати не менше 10 одиниць. Оцінювання відбувається виходячи з відсотку правильних відповідей оцінка ставиться за п'ятибальною шкалою. Нижче наводяться оцінки за виконання творчих завдань, які пропонуються студентам.

Перелік видів творчих завдань для самостійного виконання студентами та їх оцінка

№	Вид роботи	Зміст роботи	Оцінка
1	2	3	4
1	Реферат	Текст реферату обсягом 8-10 стор., опорний конспект, за яким він буде доповідатися на занятті	5-10 балів , в залежності від повноти викладення матеріалу.
2	Тести	Загальна кількість 20. Складаються з запитання і чотирьох відповідей, одна з яких правильна	Від 0,5 до 1 балів за одиницю. В залежності від змісту, оригінальності, зрозумілості для студентів
3	Ситуаційне завдання	Кожне завдання складається з чітко сформульованої ситуації, додаткових матеріалів, необхідних для її вирішення та з питань, що поставлені до неї, яких повинно бути не менше чотирьох-п'яти, які потребують чіткої лаконічної відповіді.	5-7 балів за кожне завдання. В залежності від змісту завдання, його складності, коректності постановки питань, придатності для використання в аудиторії для обговорення та оцінки знань студентів.
4	Кросворд	Загальна кількість слів-визначень не повинна бути меншою 20. Терміни можуть охоплювати такі курси дисциплін: «Мовленнєві комунікації», «Документно-інформаційні комунікації», «Українська мова за професійним спрямування», «Документознавство». а також з проблем інформації, інформаційної діяльності, соціальних комунікацій, тощо.	10-15 балів за один кросворд , в залежності від оригінальності, правильності, кількості визначень з дисциплін, що рекомендуються для опрацювання, а також чіткості формулювань визначення слів зрозумілості їх для інших.

8. Критерії та рейтингова система оцінювання результатів навчання

Екзамен

Поточний контроль								Підсумковий контроль	Сума
Розділ №1		Розділ № 2			Розділ № 3			40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
6	8	8	8	6	8	8	8		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79		C	загалом хороша робота непогано
66-74		D	виконання відповідає
60-65	задовільно	E	мінімальним критеріям
30-59		FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Соціальна комунікації: поняття та загальна характеристика.
2. Основні складові соціальної комунікації.
3. Загальна характеристика біологічних, соціальних, етнічних, психологічних факторів комунікації.
4. Історія розвитку масових комунікацій.
5. Телевізійний етап розвитку комунікації.
6. Віртуальна комунікація як особливий вид комунікації.
7. Джерела і основні парадигми соціальних комунікацій.
8. Загальна характеристика теорій інформації нової комунікативної стратегії.
9. Характеристика функціонального підходу в дослідженні сутності масової інформації.
10. Теорія масового суспільства.
11. Критична теорія та теорія гегемонії масової комунікації.
12. Теорія егалітарної масової комунікації.
13. Концепція вільного потоку інформації.
14. Культурологічна теорія комунікації. Теорія комунікативної компетенції.
15. Загальна характеристика теорії мінімального пізнання.
16. Загальна характеристика модель Якобсона.
17. Модель Шенона-Вівера та модель Ньюкома.
18. Характеристика моделі Лотмана та моделі Єско, моделі Барта.
19. Особливості комунікації в мистецтві.
20. Моделі масової комунікації.
21. Лідери громадської думки.
22. Пропагандистські моделі.
23. Контрпропагандистські моделі.
24. Модель "спіраль мовчання".

25. Моделі телевізійної, релігійної та ділової комунікації.
26. Рекламна комунікація та теорія аргументації.
27. Поняття та загальна характеристика масових, локальних комунікації та комунікації середнього рівня.
28. Внутрішні і зовнішні комунікації: поняття та характеристика.
29. Безпосередні та опосередковані комунікації.
30. Активні і пасивні комунікації.
31. Випадкові і організовані комунікації.
32. Види комунікацій: вербальні і невербальні, вертикальні і горизонтальні комунікації.
33. Реклама як вид комунікації.
34. Функції комунікації.
35. Характеристика знакової теорії.
36. Знак: поняття, види, система.
37. Символьна комунікація. Соціальні символи.
38. Зміст і засоби мовної комунікації.
39. Мовне спілкування як спосіб комунікації. Функції та форми мовної комунікації.
40. Усна та писемна комунікація.
41. Вербальна і невербальна комунікації.
42. Фізичний та комунікативний простір.
43. Засоби невербальної комунікації (міміка, погляд, жести, пози, хода, контакт очей).
44. Соціологічні методи збору інформації про функціонування комунікації.
45. Сутність і функції міжособової комунікації. Особливості міжособистісної комунікації в малих групах.
46. Засоби масової комунікації і засоби масової інформації.
47. Поняття дискурсу та загальна характеристика ритуального та етикетного дискурсу.
48. Поняття дискурсу та загальна характеристика літературного та міфологічного дискурсу.
49. Зв'язки з громадкістю (PR) як вид комунікації.
50. Комунікація в державних і громадських структурах.
51. Комунікація в економічній, виробничій і комерційній сферах.
52. Комунікації в різних галузях соціальної сфери: освіта, культура, охорона здоров'я, спорт тощо.
53. Офісна комунікація.
54. Особливості рекламної комунікації.
55. Комунікація в кризових і конфліктних ситуаціях.
56. Протестна комунікація. Особливості здійснення вуличних комунікацій.
57. Стихійні комунікації і процеси обміну інформацією.
58. Вербальна і невербальна комунікація
59. Комунікація в різних сферах суспільного життя.
60. Роль комунікації в корпоративній діяльності.
61. Особливості здійснення вуличних комунікацій.

62. Стихійні комунікації і процеси обміну інформацією.
63. Комунікативна взаємодія – інтеракція.
64. Головні аксіоми комунікативної взаємодії.
65. Типи комунікативної взаємодії.
66. Умотивованість й інтенційність комунікативної взаємодії.
67. Проблема стратегій і тактик комунікації.
68. Комунікативний кодекс.
69. Закони і правила комунікативної взаємодії.
70. Контекст комунікативної ситуації.
71. Канал комунікації.
72. Комунікативний шум.
73. Мовленнєвий вплив.
74. Проблеми теорії мовленнєвого впливу.
75. Нейролінгвістичне програмування: становлення і принципи.
76. Техніки нейролінгвістичного програмування

10. Рекомендована література

Основна

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики/ Ф.С. Бацевич. – К: Академія, 2004. – 343 с.
2. Гайдаєнко І. Канали комунікації та лексичні засоби їх вираження (на матеріалі назв чуттєвої сфери) // Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія “Лінгвістика”: Зб. наук. пр. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2007. – Випуск 5. – С. 174-180
3. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання / С. І. Головащук. – К. : Наукова думка, 2004. – 448с.
4. Грайс Г.П. Логика и речевое общение // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 16. –М.: Прогресс, 1985. – С. 217-237.
5. Дацюк С. Коммуникативные стратеги/ С. Дацюк. – <http://www.xyz.org.ua>.
6. Донец П.Н. Основы общей теории межкультурной коммуникации / П.Н. Донец. – Харьков: Штрих, 2001. – 384 с.
7. Дороніна М. С. Культура ділового спілкування і партнерства : Навч. посібник / М. С. Дороніна. – Х., 2008. – 202 с.
8. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова : Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. С. О.Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
9. Кашкин В.Б. Введение в теорию коммуникации: Учеб. пособие / В.Б. Кашкин. – Воронеж: Изд-во ВГТУ, 2000. – 175 с.
10. Клименко В.А. Культурология / В.А. Клименко. – <http://dl.sumdu.edu.ua/docs/doc/textbooks/1896/661/index.html#t1>
11. Корнєва Л.М. Невербальні засоби в міжкультурній комунікації // Культура народів Причорномор'я / Л.М. Корнєва. - 2004. - № 49, Т.1. - С. 88-90.
12. Макаров М.Л. Основы теории дискурса / М.Л. Макаров. – М.: ИДТГК “Гнозис”, 2003. – 280 с.
13. Мак-Квейл Теорія масової комунікації = Mass Communication Theory / Деніс Мак-Квейл ; переклали з англ. : О. Возьна, Г. Сташків ; [наук. ред. Н. Габор; ред. М. Прихода]. – 4-те вид. – Львів : Літопис, 2010. – 538 с.
14. Мальцева К.С. Міжкультурні непорозуміння і проблема міжкультурного перекладу: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.04 / Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. — К., 2002. — 20 с.
15. Ніколаєнко І.В. Міжкультурна комунікація і мова / І.В. Ніколаєнко. – http://www.rusnauka.com/13.DNI_2007/Philologia/21224.doc.htm
16. Окуневич Т. До проблеми культури мови і культури мовлення // Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія “Лінгвістика”: Зб. наук. пр. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2005. – Випуск 2. – С. 151-155.
17. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації / Г.Г. Почепцов. – Київ: ВЦ Київський університет, 1999. – 308с.

18. Рудик І.М. Культурна специфіка невербального коду в міжкультурній комунікації / І.М. Рудик // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2005. – № 23. – С. 101-103.
19. Семенюк О.А. Основи теорії мовної комунікації : навчальний посібник / О. А. Семенюк, В. Ю. Паращук. – Київ : Академія, 2010. – 240с.
20. Семигінівська Т.В. Вплив глобалізації на мову як аспект культури суспільства / Т.В. Семигінівська // Вісник СумДУ. Серія Філологія. – 2007. – №.1. Том 2. – С. 45-49.
21. Терин В. П. Массовая коммуникация / В. П. Терин, -. М., 2000.

Додаткова

1. Абрамович С.Д. Мовленнєва комунікація [Текст] : підруч. для студ.вищ. навч. закл. / Семен Абрамович, Марія Чікарькова. – Вид. 2-ге, випр. та допов. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. – 458с.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо / Б. Антоненко-Давидович. К., 1970. – 240 с.
3. Бакулев Г. П. Массовая коммуникация: Западные теории и концепции : учеб. пособие / Г. П. Бакулев. – М. : Аспект Пресс, 2010. – 192 с. – Электронный ресурс: <http://pulib.if.ua/book/169>
4. Бакулев Г.П. Нормативные теории массовой коммуникации // Социс. – 2005. – № 1. – С. 105.
5. Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика / Р. Барт. - М, 1989.
6. Гриценко О. Мас-медіа у відкритому інформаційному суспільстві й гуманістичні цінності / О. Гриценко. – К., 2002.
7. Дзялошинский И.М. О новом подходе к проблемам коммуникации // Медиа. Информация. Коммуникация / И.М. Дзялошинский. - 2013. - № 4. -<http://mic.org.ru/index.php/new/147-o-novom-podkhode-k-problematkommunikatsii>
8. Назаров М. М. Массовая коммуникация в современном мире: Методология анализа и практика исследования / М. М. Назаров. – М.: Институт социологии РАН, 2002.
9. Науменко Т.В. Массовая коммуникация: теоретико-методологический анализ / Т.В. Науменко. – М.: Перспектива, 2003. – 252с.
- 10.Павлюк Л. Знак, символ, міф у масовій комунікації /Л. Павлюк. - Львів: ПАІС, 2006.
- 11.Панфилова А.П. Деловая коммуникация в профессиональной деятельности / А.П. Панфилова. – СПб., 1999.
- 12.Почепцов Г.Г. Коммуникативные технологии двадцатого века/ Г.Г. Почепцов. – М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 2002. – 352 с.
- 13.Почепцов Г.Г. Теория и практика коммуникации / Г.Г. Почепцов. – М., 1998. [Электронный ресурс] : Режим доступа : www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Pochep/09.php
- 14.Почепцов Г.Г. Теорія комунікацій / Г.Г. Почепцов. – К. : ВЦ —Київський університет, 1999. – 308 с.

15. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации / Г.Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук, К. : Ваклер, 2001. – 656 с. [Электронный ресурс] : Режим доступа yanko.lib.ru/books/betweenall/pochepcov-theory-of-com.htm
16. Шарков Ф.И. Основы теории коммуникации : учеб. пособ. [для вузов] / Ф.И. Шарков. – М. : Академический проект, 2006. – 304 с. // [Электронный ресурс] : Режим доступа : www.mubi.ru/.../Основы%20теории%20коммуникации%20Шарков-1.htm
17. Холод О. М. Соціальні комунікації: соціо- і психолінгвістичний аналіз [Текст] : [навч. посіб.] / Олександр Холод. - Вид. 2-ге, допов. І переробл. – Л. : ПАІС, 2011. – 288 с.

11. Інформаційні ресурси

1. <http://journalib.univ.kiev.ua/>- електронна бібліотека Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка
2. <http://imi.org.ua/> - Інститут масової інформації
3. <http://osvita.mediasapiens.ua/> - Сайт «Медіаграмотність»
4. <http://www.telekritika.ua/> - українське інтернет-видання про медіа.
5. <http://newukraineinstitute.org/project/90> - Центр медіакомунікацій «Нова Україна»
6. www.krugosvet.ru/articles/82/1008258/1008258a1.htm - жестовая коммуникация.
7. <http://www.uk.wikipedia.org/wiki/Комунікація> - комунікація.